

CONSTITUCIÓ DEL FONS HISTÒRIC I LOCAL DE CALDES D'ESTRAC. PRIMERS ESTUDIS I INICI D'UNA COL·LECCIÓ DE MONOGRAFIES LOCALS

Manuel Llanas i M. Victòria Humet

President i secretària-tresorera d'Arts i Lletres
(Caldes d'Estrac)

Des dels inicis (2002), Arts i Lletres va traçar-se com un dels seus objectius recuperar el patrimoni documental relatiu a Caldes d'Estrac que, pel que se'n sabia, es trobava dispers, mal ubicat o en mans de particulars. Calia, abans de res, la connivència del govern municipal, que, un cop sensibilitzat de la urgència de l'actuació, va habilitar una part de la segona planta de la biblioteca, posteriorment equipada amb el mobiliari adient, per albergar i custodiar els fons que, un cop localitzats, s'hi aconseguís traslladar (val a dir que la biblioteca comptava ja amb material d'Agustí Miró, una personalitat local que, en vida, n'hi havia anat cedint).

La primera actuació en aquest sentit es va centrar en els documents d'Antoni Graupera, un inquiet ciutadà preocupat per deixar testimoni de la vida de Caldes; ja mort, tot el seu llegat s'havia escampat als quatre vents. Va caldre localitzar on era, parlar amb tothom qui en tenia mostres, reunir-lo, classificar-lo, fer-ne una exposició per donar-lo a conèixer i, finalment, cedir-lo al fons constituït a la biblioteca. Així, l'exposició titulada «L'arxiu Antoni Graupera. Una crònica de Caldes d'Estrac», exhibida l'abril i maig de 2003 i composta per textos manuscrits i impresos, dibuixos, gravats i fotografies, va constituir la primera aportació gestionada per Arts i Lletres, que tot seguit es va poder incrementar amb el llegat bibliogràfic del mateix Graupera, aleshores propietat de Joan Julià, que generosament va fer-ne donació a la vila.

La segona actuació (desembre de 2005), falcada en la cessió a la vila, a través d'Arts i Lletres, de l'arxiu familiar de Jaume Comas (un aplec de plànols, croquis, dibuixos i fotografies heretat i reunit per ell), va revestir també la forma d'una exposició (titulada «Caldetes fa cent anys»), el contingut de la qual va passar íntegrament a la biblioteca.

La tercera actuació (juliol de 2006) va girar també al voltant d'una exposició, «El front marítim de Caldes d'Estrac/Caldetes. Més d'un segle de canvis (1875-2006)». Estava integrada per fotografies, plànols i cartells procedents de diferents col·leccionistes particulars de la vila; tot aquest material, original o digitalitzat, ha passat a formar part igualment del fons local.

Simultàniament a aquestes mostres públiques de material recuperat, Arts i Lletres es mobilitzava per reunir dos fons bibliogràfics del més alt interès: l'anomenat fons Milans que jeia, polsós i no consultable, a un recambró de l'edifici de l'Ajuntament i el parroquial, format a una escola parroquial tancada fa molts anys i igualment deixat de la mà de Déu a diferents dependències de la parròquia i de la rectoria. El trasllat de tots aquests volums a la segona planta de la biblioteca va anar seguit d'una obligada tria i d'una classificació sumària, processos completats per una catalogació que es troba actualment en la fase final. Gràcies a aquestes iniciatives, avui la biblioteca de Caldes compta, entre les aportacions més destacades, amb un patrimoni bibliogràfic antic envejable, integrat, a més, dins la xarxa de biblioteques populars de la Diputació de Barcelona. Hi figura des d'una primera edició de les poesies de Góngora, fins a compendis històrics i geogràfics vuitcentistes, la majoria difícils de trobar en les nostres biblioteques.

Convençuts que calia difondre els resultats de la recerca empresa en aquests fons d'acord, a més, amb un dels objectius fundacionals, Arts i Lletres ha impulsat, paral·lelament, una política de publicacions. Ja el 2002, dos membres de l'entitat s'associaven amb Llorenç Soldevila per publicar la monografia *Verdaguer i el Maresme*, publicada per l'Ajuntament de Caldes i emmarcada en els actes commemoratius del centenari del naixement de l'escriptor. En segon lloc, i des de desembre de 2003, Arts i Lletres col·labora amb un article mensual a la revista comarcal *3 Viles* radicada a Sant Andreu de Llavaneres, uns articles que, sovint, han partit i parteixen de fonts originals per fer noves contribucions al coneixement geogràfic, històric i cultural de l'entorn més immediat. Heu-ne aquí la llista:

- «La Fundació Palau, a Caldes» (1) (desembre 2003).
- «IV Trobada de Creadors Locals» (gener 2004).
- «L'activitat econòmica i comercial a Caldes» (febrer 2004).
- «La Fundació Palau, a Caldes» (i 2). Conversa amb Josep Palau i Fabre (març 2004).
- «Notes sobre la Mare de Déu del Remei de Caldes» (1) (abril 2004).
- «El patrimoni documental i bibliogràfic de Caldes» (maig 2004).

- «Notes sobre la Mare de Déu del Remei de Caldes» (2) (juny 2004).
- «Notes sobre la Mare de Déu del Remei de Caldes» (3) (juliol 2004)
- «Galeria de pintors a Caldes» (agost 2004)
- «Notes sobre la Mare de Déu del Remei de Caldes» (i 4) (setembre 2004)
- «150è aniversari del naixement d'Apel·les Mestres» (octubre 2004)
- «L'estiu a Caldes segons Lluís Grau» (desembre 2004)
- «La torre dels Encantats: què n'han dit» (1) (gener 2005)
- «La torre dels Encantats: què n'han dit» (i 2) (febrer 2005)
- «Un inventari de la flora de Caldes» (1) (març 2005)
- «Un inventari de la flora de Caldes» (i 2) (abril 2005)
- «Joan Rangel: un any de delegat del govern a Catalunya» (1) (maig 2005)
- «Joan Rangel: un any de delegat del govern a Catalunya» (i 2) (juny 2005)
- «Una excursió a Caldes el 1884» (1) (juliol 2005)
- «Una excursió a Caldes el 1884» (2) (agost 2005)
- «Una excursió a Caldes el 1884» (i 3) (setembre 2005)
- «El web d'Arts i Lletres» (octubre 2005)
- «1910: associacions i escoles a Caldes» (1) (novembre 2005)
- «Jaume Comas i el seu fons documental» (desembre 2005)
- «1910: associacions i escoles a Caldes» (i 2) (gener 2006)
- «Joan Maragall i el pi d'Estrac» (1) (febrer 2006)
- «Joan Maragall i el pi d'Estrac» (i 2) (març 2006)
- «Notícies de Caldes el 1894» (1) (abril 2006)
- «Un ciutadà: Josep Maria Toda» (maig 2006)
- «Notícies de Caldes el 1894» (2) (juny 2006)
- «Notícies de Caldes el 1894» (3) (juliol 2006)
- «Notícies de Caldes el 1894» (i 4) (agost 2006)
- «M. Victòria Humet i les aigües de Caldes» (setembre 2006)
- «Notícies de Caldes el 1895» (1) (octubre 2006)
- «Notícies de Caldes el 1895» (2) (novembre 2006)
- «Notícies de Caldes el 1895» (i 3) (desembre 2006)
- «Notícies de Caldes el 1896» (gener 2007)
- «Notícies de Caldes el 1897 i 1898» (febrer 2007)
- «Notícies de Caldes el 1902 i 1903» (març 2007)
- «Notícies de Caldes el 1903» (abril 2007)
- «Notícies de Caldes el 1903 i el 1904» (juny 2007)
- «Notícies de Caldes el 1904» (1) (juliol 2007)

- «Notícies de Caldes el 1904» (2) (setembre 2007)
- «Notícies de Caldes el 1904» (3) (octubre 2007)
- «Notícies de Caldes el 1904» (i 4) (novembre 2007)
- «Adéu a Bartomeu Roig» (desembre 2007)
- «Notícies de Caldes entre 1905 i 1908» (gener 2008)
- «Caldes a L'Avenç el 1890» (1) (febrer 2008)
- «Conferència de Carles Guasch» (març 2008)
- «Dones de teatre» (abril 2008)
- «Corresponsals de guerra» (maig 2008)
- «Caldes a L'Avenç el 1890» (i 2) (juny 2008)
- «La gran guerra, 90 anys després» (juliol 2008)
- «Caldes cap a 1920» (agost 2008)
- «Joan Maragall i Caldes. Notes disperses» (1) (setembre 2008)
- «Joan Maragall i Caldes. Notes disperses» (2) (octubre 2008)

En tercer lloc, els sis primers números d'una publicació caldenca de periodicitat aproximadament mensual, *Els tr3s micos*, van albergar articles del president i secretari d'Arts i Lletres impulsats pel mateix objectiu:

- «Figures i paisatges caldens: el Dr. Salarich, els Spa i mossèn Cinto» (maig 2006)
- «Caldes, anys 30: informació turística» (juny 2006)
- «“Vora la mar”: una fita de la poesia romàntica» (juliol/agost 2006)
- «Pel Remei, Festa Major» (setembre 2006)
- «Josep M. Arnau i els banys de Caldes» (octubre 2006)
- «Caldes, 1927: dues notícies» (novembre 2006)

Simultàniament, Arts i Lletres ha difós resultats de recerca amb una col·lecció de monografies locals, *Caldae Aquae*, iniciada l'estiu de 2004, publicada per l'Ajuntament de la vila i avui, amb quatre títols, interrompuda, esperem que de forma provisional. El projecte havia nascut l'any abans, així que la nostra associació va adonar-se que la història de Caldes, des del darrer terç del segle XIX, era prou densa per donar peu a un seguit de volums breus que en despleguessin, de forma condensada, alguns dels episodis més significatius. Calia, al capdavant, faltar el coneixement de la vila amb fonaments sòlids per poder, així, exhibir-lo públicament, sense complexos ni falses modèsties. Animats per aquest propòsit, ben acollit per l'Ajuntament d'aleshores, Arts i Lletres va elaborar un llistat de deu títols i va començar a assignar-ne alguns entre persones capacitades per dur-los a terme. El primer dels publicats, «La Mare de Déu del Remei de Caldes d'Estrac» (juliol de 2004), obra de Manuel Llanas i Bartomeu Roig,

explora, a partir de fonts bibliogràfiques i d'observacions fetes *in situ*, els aspectes històrics, religiosos i literaris generats pel culte a la patrona de Caldes. El segon títol, «L'estiueig a Caldes d'Estrac. Una aproximació» (desembre de 2004), de Lluís Grau, ressegueix en diferents etapes, amb generosa aportació de documents i de testimonis orals, la trajectòria de la vila en tant que lloc d'estiueig, sobretot des de 1883 fins a l'actualitat. El tercer, «Dos-cents anys de l'actual temple parroquial» (juny de 2005), és una contribució col·lectiva a l'efemèride commemorada aleshores: exhuma textos d'arxiu desconeguts i recull un reguitzell de records personals a l'entorn de la vida parroquial. Finalment, el quart i, per ara, darrer títol, «Aigua termal i aigua de mar a Caldes d'Estrac» (juliol de 2006), obra de Maria Victòria Humet, parteix de l'existència d'aquesta riquesa natural a la vila per examinar-ne la tradició històrica i, en especial, detallar-ne les propietats i els beneficis terapèutics.

Cal afegir, per acabar, que Arts i Lletres compta amb un portal propi a Internet (www.artsilletres.org) destinat, d'una banda, a fer d'arxiu d'algunes de les activitats més significatives de l'entitat i, de l'altra, i sobretot, a reunir la recerca realitzada sobre el patrimoni cultural de Caldes. Aquest web es troba actualment en fase de refundació i actualització a causa del traspàs de la persona que en tenia cura, Bartomeu Roig, el nostre primer president. Per a Arts i Lletres, no hi ha mitjà més eficaç per donar a conèixer, amb tota mena de detalls, la marxa de l'entitat, els seus objectius i les seves realitzacions.